

PRIKAZI

Kapitalno djelo Hrvatske muzikologije

U izdanje Muzikološkog instituta Glazbene akademije u Zagrebu pojavilo se nedavno na engleskom jeziku izvanredno izdanje »MUSIC IN CROATIA« (»Glazba u Hrvatskoj«) profesora JOSIPA ANDREISA. Djelo po svojoj obimnosti, obrađenom materijalu, naučnom pristupu i bogatom notnom materijalu predstavlja kapitalno djelo muzikologije u nas i može na najbolji način predstaviti razvoj hrvatske glazbe od najranijih početaka do danas svakom stranom čitaocu ili glazbeniku.

Na preko 400 stranica autor prije svake glazbene epohe daje i povijesni uvod. Vrlo je koncizno obrađen srednji vijek, a posebno uloga glazbe u Dubrovniku 16. vijeka s posebnim osvrtom na crkvenu glazbu. Dostojno mjesto je osigurano Skjavetiću, Andriji Motovunjaninu, A. Patriciju i de Antiquis. Posebno mnogo prostora posvećeno je 17. stoljeću i Lukačiću (možda nije trebalo obrađivati skoro svaki njegov motet), a naglašena je i uloga Splita s Albertijem i njegovom glazbenom teorijom prvom u Hrvatskoj, i Hvaru sa svojim poznatim crkvenim prikazanjima. Osvjetljen je i skladatelj Toma Cechini (u knjizi nalazimo čak i popis njegovih djela izgubljenih za vrijeme Drugog svjetskog rata!), koji uz Ivana Šibenčanina i Vinka Jelića predstavlja najveće predstavnike glazbenog baroka u Hrvatskoj. Autor ne zaboravlja ni ulogu J. Križanića, kojeg je posebno proučavao A. Vidaković kao glazbenog pisca. S tim u vezi autor ističe karakteristike crkvene glazbe u Zagrebu povezano s djelovanjem jezuita i klarisa.

Osamnaesto stoljeće omogućava profesoru Andreisu da iznese mnogo novih detalja o Dubrovniku i Luki Sorkočeviću, čije simfonije predstavljaju prvi primjer simfonijske glazbe u Hrvata. Sorkočevićeve simfonije se javljaju kod nas u ono vrijeme kada su se kao glazbena vrsta probijale i u starom glazbenom svijetu. Djela Lukinog sina Antuna i prve žene-glazbenice u Hrvatskoj Jelene Pucić-Sorkočević, kao i splitskog skladatelja J. Bajamontija (preko 170 samo crkvenih skladbi) jasno dokazuju da niti kvalitetom, a niti kvantitetom nismo kasali iza glazbene Evrope. Prof. Andreis bogatim nadopunama i bibliografijom daje mogućnost svakom tko želi još bolje Osamnaesto stoljeće je značajno i po tome što se po i temeljitije upoznati svako obrađeno razdoblje, prvi put javljaju i značajniji glazbenici izvan Dalmacije: P. Knežević, P. Nakić (poznati graditelj orgulja), A. Ivančić, Spadina i Ivan Mane Jarnović. Autor daje posebno vrijedne podatke o varaždinskom glazbenom krugu (Vanhal, Werner, Ebner), što je inače temeljito proučio poznati muzikolog i skladatelj prof. L. Županović.

Autor opravdano u uvodu u devetnaesto stoljeće daje pregled bogatog glazbenog i kazališnog života Zagreba, kao i cvjetanje crkvene glazbe u Zagrebačkoj katedrali, te karakteristike Ilirskog preporoda. Istaknuta je i uloga glazbenih društava, stvaranje Musikvereina i atmosfera oko stvaranja prve hrvatske opere »Ljubav i zloba« V. Lisinskog. Autor zatim nastoji odrediti mjesto i vrijednost samom Lisinskom, ali ističe i talentirane skladatelje poput Livičića, Padovca, Runjanina, Turányija i Wisnera-Morgensterna ne zaboravljajući ponovo značajnu ulogu crkvene glazbe (Sabalich, Kutović, Alesani, Franković, Pintarić, Juratović-regens chori Zagrebačke katedrale). Ovdje ćemo pročitati i o Đuri Arnoldu, kao i o njegovoj pjesmarici »Pismenik«, tj. prvoj crkvenoj glazbenoj pjesmarici namijenjenoj Hrvatima Bunjevcima. Autor knjige posebno bogato ilustrira Zajčevu vrijeme, osnivanje i ulogu Glazbenog zavoda, »Kolas«, »Zore« u Karlovcu i ističe bogati koncertni život. S

druge strane autor posvećuje dosta prostora osnivanju Cecilijinog društva i pokretanje časopisa za glazbu »Sv. Cecilija« s posebnim osvrtom na značenje i važnost časopisa, te kontinuitet izlaženja. Sama ličnost Zajca obrađena je temeljito i koncizno uz spominjanje važnosti jednog Eisenhutha, Vilka Novaka i istarskog skladatelja Matka Brajše-Rašana. Istaknuto je iznačenje Franje Kuhača, a na kraju autor daje i pomalo krnji popis najuspješnijih dirigenata i pjevača epohe.

Dajući veliki prostor glazbi dvadesetog stoljeća, autor ističe značenje onog povijesnog koncerta u Zagrebu 1916. godine i utjecaj tog koncerta na daljnju orijentaciju hrvatskih skladatelja. Nakon detaljno obrađenih skladatelja poput Berse, F. Dugana, Hatzea, Rosenberga-Ružića i Dore Pejačević autor dolazi do skladatelja koji su svoje izvore inspiracije našli na izvorima narodnog melosa: Dobranić, I. Matetić-Ronjgov, F. Lhotka, Odak i B. Širola. Studiozno su obrađeni nadalje F. Lučić, I. Parać, K. Baranović, posebno J. Gotovac, J. Slavenski i R. Matz. Među skladateljima koji su većinu svojih najuspješnijih skladbi prezentirali između dva rata nalazimo imena Kunca, Šafrenka-Kavića, Jozefovića, J. Andrića, Tijardovića, Majera, Grgoševića, Prepreka) o kojem se do sada manje znalo, Krnica, J. Stahuljka i Dumičića. Autor daje opravdano veliki prostor muzikolozima, posebno D. Plamencu.

Razdoblje u hrvatskoj glazbi poslije 1945. godine obrađeno je s posebnom naučnom akribijom, iako se s autorom ne bi mogao složiti da su svi moderni hrvatski skladatelji napustili narodni melos. Autor ne ispušta skoro niti jedno ime glazbenog života, iako je trojka skladatelja Kelemen-Malec-Foretić dobila daleko previše prostora (kao i Bijenale u usporedbi s Dubrovačkim ljetnim igrama i Festivalom u Splitu). Muzikolozi su ponovno temeljito obrađeni (Andreis, Vidaković, Šaban, Županović, Supićić), iako bi bilo poželjno da auto rmožda više prostora u budućim izdanjima posveti i glazbenim kritičarima, pijanistima, dirigentima i pjevačima.

Spomenimo na kraju i upravo izvanredan prijevod profesora Vladimira Ivira koji predstavlja malo remek-djelo naše prevodilačke djelatnosti.

Siniša Hrestak

Jerko Bezić: Razvoj glagoljaškog pjevanja na zadarskom području.

Izdanje Instituta Jugoslavenske Akademije znanosti i umjetnosti u Zadru. Zadar 1973.

Ovo veoma vrijedno djelo sa područja etnomuzikologije ima 324 stranice, od kojih preko stotinu stranica otpada na notne primjere Velika vrijednost ovog eminentnog djela je u tome što dosad uopće nije pisano o glagoljaškom pjevanju na zadarskom području. Stoviše o tom »tradicionalnom pučkom glagoljaškom pjevanju sa cijelog područja sjeverne Dalmacije kao jedne cjeline nije bilo dosad nikakvih objavljenih radova.

Bezić je — kao vrstan stručnjak — istraživao »starije oblike danas živoga pučkoga tradicionalnog liturgijskog i paraliturgijskog pjevanja po seoskim crkvama zadarske nadbiskupije.« Pučko pjevanje u crkvi snimio je na terenu uglavnom za vrijeme samog bogoslužja. Zato je i dobio vjerna »svjedočan-